

drama „Zulumčar“ je spreten posnetek iz bosanskega življenja; dr. Zaharjeva novela „Babina vaza“ je nedolžna sentimentalna stvarca, a Draženović je spisal štiri realistne prizorčiče brez posebne veljave. Živa povest je Hranilovičeva „Angjin božič“; tu je zabeležena prislovica: „Vlah tri Kranjce“ (namreč ocigani). Dokaj dobro je opisal Ritig „Moje kumovanje“.

Na koncu „Kola“ je troje razprav, ki zasledujejo isti namen: seznaniti Matične bralce s sodobnim stanjem jugoslovanskih slovstev; pogrešamo le poročila o bolgarski književnosti. Imamo pa „Osvrt na hrvatsku beletristiku od god. 1900 do najnovjšega vremena“ (Jovan Hranilović), „Ocrtnajnovije slovenske književnosti“ (dr. Fran Ilešić) ter „Mlada srpska poezija i pripovetka“ (Jovan Skerlić). Vsi trije pisatelji omenjajo v uvodnih besedah, v kak namen so bili najeti, in pripisujejo težkoče, Skerlić pa je tudi bistro opozoril na dva pota, ki sta bila pisateljem pri zasnovi njih prispevkov odprta, češ (str. 429.): „ili biti sasvim potpun, dati sva imena, pomenuti sve knjige, ustupiti prevagu bibliografiji, ili se ograničiti na ono, što je najvažnije, najtipičnije...“, truditi se, da se čitaocu, koji nije mnogo upoznat sa savremenim (srpskim) piscima, dade onaj utisak, koji ima jedan obrazovan i dobro obavešten Srbin, kada dobro razume dela svoje narodne književnosti. Ja sam se držao toga drugoga puta“. — Mislim, da je prav storil, ubravši to pot; njegova gladka razprava je baš do prave mere poučna. Na isti način je zasnovan Hranilovićev obširnejši in zelo poučni „osvrt“. — Drugače je zgrajen Ilešićev „ocrtnajnovije“, njegov namen je očitno popolnost; zato je njegov članek brezdvomno najtemeljitejši. Prav zato pa bi ta članek pač bil dobro došel nam Slovencem, ker nam nudi nekako kroniko slovstvenega gibanja v zadnjih letih, a hrvaškemu občinstvu bi bilo z „essaysko obćenitostjo“, ki se zdi pisatelju za njegov slučaj neumestna, brezdvomno bolj in najbolj ustrezno. Kajti treba je pomisliti, da tisti, ki jih imenujemo občinstvo, med Hrvati ne vedo o slovenskem slovstvu naprosto nič; občinstvo pa se ne pridobiva s „študijami“ in zbirkami, ampak s sirenskimi glasovi zapeljivo pisanih essayjev. Zato je dr. Ilešić najbrž pač ugodil baš tistim Hrvatom, na katere izrečno ni računal, namreč onim, „koi bi htjeli popuniti svoje literarno-historijske misli ili studije“ (str. 375.), torej v prvi vrsti maloštevilnim literatom, nikakor pa ne „onima, koji bi željeli čitati našu literaturu“, ki jim je pravzaprav hotel postreči. Na pravem mestu bi njegovo točno in lepo poročilo učinkovalo vse druguč. — Dodatek tem trem spisom je Cherubina Segvića „Geneza najnovijih pojava u hrvatskoj književnosti“, zanimiva študija, postavljena na široko podlago, a oslajljena proti koncu; tendenca se ji spozna n. pr. iz izreka na strani 450.: „Dočim se zanemarjajo stara dela, ne ustvarja novi naraščaj ničesar, za kar bi se narod ogrel, kar bi narod zgrabil, s čimer bi ugodil neodoljivim potrebam svoje duše; zato se moramo bati za bodočnost.“

Dr. Jos. Tominšek.

Zbornik za narodni život i običaje južnih Slovena. (Na svijet izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti), knjiga XI., svezak I. Urednik dr. Drag. Boranić (Zagreb 1906). — Iz bogate vsebine te knjige, ki nam kaže v daljših in krajših spisih običaje in narodno življenje v raznih krajih Hrvaške, Slavonije, Dalmacije, Črne gore itd., naj posebe iztaknem na prvem mestu stoječo razpravo plovite pisateljice Jelice Belović-Bernadzikowske o „Vezilački umjetnosti u Hrvata i Srba“. Pri nas se še ni našla ženska, ki bi malo več pažnje obrnila na bistvo narodnega vezenja, oziroma ki bi nam pokazala, koliko narodnih motivov se je kje očuvalo v ženskih ročnih delih preprostega naroda. Zgled Jelice Belovićeve bo to delo olajšal.

Fr.